

4. Liikmesriigi tegevus Euroopa Liidus

Euroopa Liidu ja liikmesriikide institutsioonide tööjaotus põhineb sellel, kas küsimus on liikmesriigi poolt aluslepingutega vm viisil suunatud ühisinstitutsioonide lahendada või mitte. Ühisinstitutsioonid tegelevad nende pädevusse antud küsimustega, muu on liikmesriikide lahendada. Liikmesriikides toimivad liikmesriikide tavapärased poliitika ja valitsemise institutsioonid, millest vähemalt Eesti omad on meile tuttavad. Nende hulk ja töökorraldus pole Euroopa Liidu tõttu oluliselt muutunud.

Liikmesriik osaleb ühisinstitutsioonide töös oma esindajate kaudu, saades teavet ja omades sõnaõigust praktiliselt igas tööjärgus. Võtmeroll on täitevvõimul, kus ametnikud töötavad materjale läbi, koostavad seisukohti ning osalevad ühisõiguse ettevalmistamises ja rakendamises, ent koordineerimine ning enamik otsustus- ja esindusõigusest on täitevvõimu tipul, eriti valitsuskabinetil. Lisaks otsustab ja kooskõlastab keskseid küsimusi tavaliselt parlament, sageli vastavas erikomisjonis. Tutvustame liikmesriigi osalust täpsemalt Eesti näitel, mis sobib liidu üldsuundumuste tutvustamiseks.

Eesti täitevvõimu Euroopa-tegevused jaotuvad mitmesse järku ja tipnevad seadusandliku võimuga. Seisukohti EL-i algatuste ning eelnõude kohta koostavad ministriumid vastavalt oma valitsemisalale ning peaministri ja teda abistava riigikantselei Euroopa Liidu sekretariaadi koordineerimisel. Ministriumide ülesandeks on korraldada seisukohtade kaitsmine EL-i institutsioonides ning jõustunud EL-i õigusaktide rakendamine. Seda tööd teevad enamasti ametnikud vastavalt nende tööülesannetele.

Valitsusel on kohustus esitada Riigikogule seisukohavõtuks Euroopa Liidu selliste õigusaktide eelnõud, mille reguleerimisala nõuab vastavalt meie põhiseadusele seaduse või Riigikogu otsuse vastuvõtmist, muutmist või kehtetuks tunnistamist ja/või mille vastuvõtmisega kaasneks oluline majanduslik või sotsiaalne mõju. Riigikogu alaline Euroopa Liidu asjade komisjon annab vajadusel valitsusele mandaadi Eesti positsioonide kaitsmiseks nõukogus Euroopa Liidu õigusaktide eelnõude osas.

Vabariigi Valitsus määratleb Eesti poliitilised prioriteedid (Valitsuse poliitika EL-is) ja lühemaajalised eesmärgid (tavaliselt igaks eesistumisperioodiks). Nendest lähtuvalt kiidetakse valitsuse istungitel heaks kõik Eesti seisukohad olulisemate Euroopa Komisjoni algatuste osas ning Eesti positsioonid ELi nõukogudes. Valitsus lahendab probleemid ja

vastuolud, mille osas halduse tasandil ei õnnestunud kokkulepet saavutada. ELi küsimuste siseriiklikku koordineerimist juhib peaminister. Valitsust ja peaministrit nõustab Riigikantselei EL sekretariaat (ELS).

Valitsust ja peaministrit nõustab Riigikantselei ELi sekretariaat (ELS), kes lisaks teenindab ametkondadevahelist koordinatsioonikogu, korraldab Euroopa Liidu dokumendihaldust, osaleb valitsuse Euroopa Liidu alaste seisukohtade kujundamises ning seirab ELi õigusloome rakendamist. Kuigi iga ministeerium korraldab Eesti seisukohtade kaitsmist lähtuvalt oma valitsemisalast, on suhtlusel ELi institutsioonidega (nõukogu, komisjon) oluliseks ühenduslüliks Välisministeerium ning Eesti alaline esindus EL juures. Välisministeeriumi ELi osakond koordineerib juhiste koostamist ELi Nõukogu suursaadikute (COREPER) kohtumisteks ning vastutab ministeeriumide juhiste õigeaegse valmimise eest COREPERi iganädalasteks koosolekuteks.

Eesti seisukohti ELi algatuste ning eelnõude kohta koostavad ministeeriumid lähtuvalt oma valitsemisalast. Ministeeriumide ülesandeks on korraldada seisukohtade kaitsmine ELi institutsioonides ning jõustunud ELi õigusaktide rakendamine. Ministeeriumide seisukohtade sidusus ning ELi õigusloome korrektne rakendamine eeldab tugevat koordineerimist. Selleks on moodustatud koordinatsioonikogu, mille koosseisu kuuluvad kõikide ministeeriumide ja Eesti Panga esindajad, kellele lisanduvad vaatlejastaatuses Riigikogu Euroopa asjade komisjoni ja presidendi kantselei esindajad.

Riigikogu alaline ELi asjade komisjon (ELAK) jälgib valitsuse ELi-suunalist poliitikat, kujundab koostöös teiste Riigikogu alaliste komisjonidega Riigikogu seisukohti olulisemate ELi õigusaktide eelnõude suhtes ning annab arvamusi muude küsimuste kohta (va välis- ja julgeolekupoliitika). Komisjon annab tema pädevuses olevate ELi õigusaktide eelnõude osas vajadusel valitsusele mandaadi Eesti positsioonide kaitsmiseks nõukogus. Ministrid on kutsutud komisoni istungile reeglina nõukogu istungile eelneva nädala reedel.

Valitsusel on kohustus esitada Riigikogule seisukohavõtuks Euroopa Liidu selliste õigusaktide eelnõud, mille reguleerimisala nõuab vastavalt meie põhiseadusele seaduse või Riigikogu otsuse vastuvõtmist, muutmist või kehtetuks tunnistamist ja/või mille vastuvõtmisega kaasneks oluline majanduslik või sotsiaalne mõju. Riigikogu alaline Euroopa Liidu asjade komisjon annab vajadusel valitsusele mandaadi Eesti positsioonide kaitsmiseks nõukogus Euroopa Liidu õigusaktide eelnõude osas.